

NEEM GEEN RISICO'S, LEES HET ETIKET

Een driehoek met doodshoofd, vlammen of een hand waarop druppels vallen. In combinatie met een kruis in een driehoek betekent dit: let op, gevaarlijke stoffen! Een toolboxmeeting bereidt monteurs voor op het verstandig omgaan met deze producten.

■ TEKST: MATHILDE VAN HULZEN ILLUSTRATIE: BOB LEENDERS

Onder gevaarlijke stoffen vallen onder andere chemische producten, brandstoffen en aardgas. Denk aan ammoniak, lasrook, huidirriterende stoffen, reprotoxische stoffen (met een negatieve invloed op de vruchtbaarheid), sensibiliserende stoffen (hiervan krijg je een allergie) en ethyleenoxide. Naar schatting komt daarnaast een half miljoen Nederlanders in aanraking met allerlei vluchtige organische stoffen (vos) die vrijkomen bij verdamping van aardolieproducten. Voorbeelden zijn benzine, verf, inkten, oplos- en schoonmaakmiddelen. Op korte termijn kan dat leiden tot misselijkheid, hoofdpijn, duizeligheid en hartkloppingen. Wie langer bloot staat aan deze stoffen loopt kans op het organisch psychosyndroom (ops, ook wel schildersziekte genoemd). Ook installateurs werken dikwijls met deze stoffen. Tot slot zijn er stoffen die brand kunnen veroorzaken of explosies.

■ TOOLBOXMEETING

Werknemers in de installatiebranche hebben dagelijks te maken met allerlei vormen van fysieke belasting en onveilige situaties. Dat kan op den duur leiden tot ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid. Toolboxmeetings zijn speciaal ontwikkeld om de fysieke belasting terug te dringen en (bijna-)ongelukken te voorkomen. Dit is het elfde deel uit de serie.

Gevarenklassen

Werkgevers moeten de veiligheid en gezondheid van hun medewerkers waarborgen. Dat betekent dat de werkgever van tevoren de risico's moet inventariseren die de monteurs lopen bij het gebruik van gevaarlijke stoffen. Of als ze lekkages van gevaarlijke stoffen moeten onderzoeken, een lek moeten dichten of de gevaarlijke stoffen moeten opruimen. De werknemer moet van de risico's op de hoogte worden gebracht, zodat hij extra beschermende maatregelen kan nemen.

De leverancier van een gevaarlijke stof, de arbodienst of een gespecialiseerde adviseur kan precies vertellen hoe er met een bepaalde gevaarlijke stof moet worden omgegaan. Tijdens zowel het gebruik als het vervoer. Het etiket op een verpakking maakt ook al veel duidelijk. Vluchtige organische stoffen zijn bijvoorbeeld ingedeeld in klassen (K0, K1, K2 en K3). K0 vloeistoffen veroorzaken vanwege hun hoge vluchtigheid het snelst een brand of explosie en zijn dus het gevaarlijkst. Sommige werkplekken maken gevaarlijke stoffen extra gevaarlijk, zoals plaatsen met weinig of geen ventilatie en afgesloten of besloten ruimten. Ook als de gevaarlijke stoffen open-en-bloot staan, zijn de risico's vergroot.

Stoplichtmodel

Bij een toolboxmeeting over gevaarlijke stoffen staat bewustwording van de risico's voorop. Belangrijke tips zijn: werk zorgvuldig en schoon. Voorkom ontleding van statische elektriciteit. Houd zo weinig mogelijk

OVERAL GEVAARLIJKE STOFFEN

Imtech is een Europese technische dienstverlener met ruim 18.000 medewerkers wereldwijd. In Nederland werken de monteurs onder andere voor de industriële, maritieme en infrastructurele sector en leveren ze diensten en producten op het gebied van ict.

In de industrie kunnen de monteurs in aanraking komen met gevaarlijke stoffen. Meestal zijn dat stoffen in een spuitbus die ze zelf gebruiken, zoals ontvetters. Daarnaast gebruiken de monteurs gasflessen voor laswerkzaamheden. 'Als ze naar een 'plant' gaan, kunnen ze ook in aanraking komen met allerlei andere gevaarlijke petrochemische stoffen,' vertelt Mimoun el Yattoui, veiligheidkundige bij de Imtech Arbodienst. 'Maar dat komt niet zo vaak voor. Het ligt er ook aan bij welke divisie ze werken. Maar eigenlijk komen ze op alle werkplekken wel in aanraking met gevaarlijke stoffen. Wat vaker als ze in de chemie of utiliteit werken, het minste bij de ict-divisie.'

De Imtech Arbodienst schrijft op basis van de leveranciergegevens een speciaal informatieblad voor de medewerkers over de producten waarin gevaarlijke stoffen zitten. Tijdens de audits voor de vca-certificering wordt gecontroleerd of de informatiebladen aanwezig zijn en hoe de medewerkers ermee omgaan. 'Dat infoblad is niet langer dan een A-viertje met alle informatie erop die voor de

medewerker van belang is. Alle divisies hebben geïnventariseerd welke producten met gevaarlijke stoffen ze gebruiken en voor alle producten is zo'n informatieblad gemaakt. De bladen zijn echt voor de medewerker geschreven. Er staat in hoe de leverancier of Imtech het product noemt, welke stoffen erin zitten, wat de risico's zijn, welke beschermingsmaatregelen nodig zijn en wat ze moeten doen als het mis gaat, bijvoorbeeld met water blussen of juist niet. Deze infobladen zijn allemaal digitaal toegankelijk, net zoals de algemene informatie over milieugevaarlijke stoffen. Per project kan de projectleider inventariseren welke producten de medewerkers gaan gebruiken en welke informatiebladen daarbij horen. Op basis daarvan kan hij dan zelf een toolboxmeeting samenstellen.'

Al naar gelang het gebruikte product en de werkplek moeten de monteurs handschoenen, een veiligheidsbril of adembescherming dragen. Dat hangt ook af van de blootstellingduur, de mogelijkheid om een ruimte te ventileren en de aard van de stof. 'Dat staat allemaal op het infoblad vermeld,' zegt El Yattoui. 'Voorlichting tijdens een toolboxmeeting is een onderdeel van veilig werken, je maakt mensen bewust van de gevaren. Als je dat goed vertelt en herhaalt, heeft dat zeker een effect op de veiligheid. Naast die voorlichting moet je natuurlijk ook nog andere dingen doen.'

(licht) ontvlambare, explosieve, oxiderende en met water reagerende stoffen op voorraad in de werkruimte. Sla grote voorraden op in een opslagplaats buiten het gebouw en kleinere voorraden in een speciale kast. Neem gemorste stoffen op met een universeel absorptiemiddel en verwijder gebruikte flessen met ether na een half jaar (ongeoopende na een jaar). Werk in een zuurkast of met voldoende afzuiging of ventilatie en laat die systemen jaarlijks keuren. En gebruik geen open vlam voor verwarming, maar een explosieveilige elektrische voorziening.

Gevaarlijke stoffen kunnen ook voorkomen op een werklocatie. Daarover moeten monteurs ook goed worden voorgelicht. Voordat een monteur aan het werk gaat, kan hij een laatste-minuutrisicoanalyse (LMRA) uitvoeren. Die analyse bestaat uit een stoplichtmodel in drie stappen: beoordeel het risico, neem maatregelen om het risico te verminderen en neem actie voor een veilige uitvoering. De monteur kan zich bijvoorbeeld afvragen wat hem tijdens het werk kan overkomen en hoe hij dit risico kan uitsluiten. Hij moet weten wat er in de werkvergunning en de Taak Risico Analyse (TRA) staat. Ook moet hij precies weten welk gereedschap en welke persoonlijke beschermingsmiddelen hij nodig heeft om het werk veilig uit te kunnen voeren. Diezelfde vragen moet hij zichzelf ook stellen na een werkpauze. Twijfel? Overleg dan met de leidinggevende of veiligheidkundige.

Geel bord

Sommige gevaarlijke stoffen kunnen explosies veroorzaken. Dat geldt voor gassen, maar ook voor hoge concentraties stof. De werkgever moet in dat geval de werkplek in gevarenczones indelen. Voor gasexplosies gaat het om zone 0 (het binnenste van een reactievat), zone 1 (gebieden rondom breekbare apparatuur of leidingen van glas) en zone 2 (opslagplaatsen voor brandbare vloeistoffen). Voor stofexplosies gelden de gevarenczones 20 tot en met 22. Voor elke gevarenczone is wettelijk bepaald welk materieel en welke beveiligingssystemen mogen worden gebruikt. De zones worden gemarkeerd met een driehoekig, geel bord. Voor nieuwe opslagplaatsen van gevaarlijke stoffen moet de werkgever een RI&E en ARI&E opstellen en aangeven hoe hij de risico's beheerst. Soms is een ongevalsscenario verplicht. Voor bestaande opslag gelden nog oude regels. Wel moet de brandbeveiliging volledig voldoen.

MEER INFORMATIE

- www.arboportaal.nl
- www.veiligengezondwerken.nl
- www.groepvts.nl